

Pomladni mrazovi.

XI.

Mati Kosmovka ni mogla umeti. Stokrat je že prebrala kratko pismo — in vendar še ni verjela lastnim očem.

Pismo se je glasilo:

»S težkim srcem naznanjam, da je Vaš Jernejček v nedeljo izginil iz moje hiše. Kam je krenil, mi ni znano. Najbrž se je obrnil proti domu, saj drugače ne more biti! Natančno Vam bom pojasnil vse ustmeno, ker mislim jutri priti v Kranjsko goro po opravkih. — Upam, da dobim Jernejčka pri Vas in ga odpeljem zopet nazaj.

Vam udani

Josip Mornik.«

Da bi bil Jernejček, ki je bil vsekar priden in poslušen, zbežal od svojega gospodarja? Ne, to ni mogoče, ni mogoče! Ali vendar, v pismu stoji tako in Mornik se gotovo ne laže!

Ubogo ženo je navdala velika skrb . . . Če je šel proti domu, zakaj ga še ni? — Danes je torek, a Jernejček je iginil že v nedeljo . . . kaj, če se je izgubil kje in poginil lakote? — Kosmovka se je prestrašila pri tej misli . . .

V tem prileti Minica v sobo in ko zagleda žalostni obraz matere, obstane in jo začudeno gleda.

„Mama, kaj pa vam je?“ jo vpraša s skrbnim glasom.

„Oh, Minica, Jernejček je ušel!“ zatarna mati.

„Ušel?“ se začudi deklica, ki ni razumela materinih besed.

„Da, da, ušel, in revež je že gotovo mrtev!“ zaihti blagosrčna žena.

Tedaj šele je razumela Minica vse. — Med tem, ko je hitela mati na polje povedat Tonetu žalostno novico, je šla deklica po stezici proti Savi, ki teče ob hribu, kakih petdeset korakov od Kosmove hiše med leskovimi grmi. Vsa žalostna in potrta je spela deklica po stezi. Danes se ni zmenila za bele marjetice, ki so jo gledale z mehkih trat in jo vabile k sebi.

Ah, kaj marjetice! Nekoč jih je ljubila, ko sta jih trgala z bratcem . . . A kje je zdaj bratec! Morebiti mrtev, kakor sosedov Tinek, ki je umrl prejšnji teden — saj mama je rekla tako! —

Minica se je približala grmovju, da sama ni vedela, kdaj. Vzdramil jo je šele šum Save. Že se je hotela obrniti — kar stopi iz grmovja raztrgan deček bledih lic in se ji približa.

Minica je skoro okamenela od strahu; toda kmalu se je vsvestila in vskliknila z radostnim glasom:

„Jernejček! . . . Jernejček! . . .“

Brat in sestra sta se objela.

„Ali si še živ, Jernejček?“ je hitela deklica. „Mama so rekli, da si gotovo že umrl. — Hitro, hitro, Jernejček — pojdiva k mami, da ne bodo več tako žalostni!“

„Ali mama vedó?“ je vprašal Jernejček.

„Dobili so pismo . . . Pojdi no, Jernejček!“

Ali Jernejček se je branil. Sram ga je bilo stopiti pred obličje matere, kateri je povzročil toliko bridkosti.

„Minica, jaz ne morem, ne smem zdaj“, je odgovoril, „le pojdi sama domov; pa nikomur ne povej, da si me videla, tudi mami ne! — Proti večeru pridem sam . . . Kajne, da ne boš povedala nikomur?“

„Ne, Jernejček! — Toda prosim te, pojdi domov!“

„Saj sem rekel, da ne morem! — Idi, drugače te doma pogrešé . . .“

„Tedad grem — zvečer pa pridi gotovo!“

„Ne povej nikomur!“ je klical Jernejček še za njo. —

Ko je prišla Mimica domov, je našla mater za mizo. Z roko si je podpirala glavo in mislila je. — Mali deklici je bilo težko, da je obljubila molčati . . . Kako rada bi bila povedala mami, da je govorila z Jernejčkom; toda ne sme . . . Ali kaj, če bi vendar povedala? Jernejček ne bo hud in mami se bodo gotovo zjasnila otožna lica . . . Kaj, če bi povedala?

V mali deklici je dozorel popolnoma ta sklep. —

„Mama, ne hodite tako žalostni!“ je govorila in se stisnila k materi. „Jernejček bo še danes doma — sam mi je rekel, da pride zvečer . . .“

Kosmovka je začudeno gledala. „Kaj praviš? Kje ti je rekel Jernejček?“ je izpraševala burno.

„Tam . . . pri Savi . . .“

„Ali je res? Pojdi z mano, da mi pokažeš!“

Mati in hči sta hiteli po stezi; črez nekoliko trenutkov sta bili že ob Savi.

Jernejček je stal ob vodi in gledal v lahne valčke, ki so šumljali mimo njega. Ni opazil, kako se je razgrnilo grmovje. Naenkrat je zaslišal za sabo šum — ozrl se je nazaj in ostrmel. —

Za njim je stala njegova mati in ga gledala napol karajoče, napol ljubeznivo. Rdečica mu je šinila za hip v lice in povesil je oči . . .

„Otrok, otrok, kaj si nam storil?“ je govorila Kosmovka z otožnim glasom. „Koliko skrbi, koliko žalosti sem prestala zaradi tebe, in ti si mi naredil to! Ali sem res zaslužila?“

Jernejček je začel ihteti . . . Da bi bil vedel, da bo prizadejal materi toliko bridkosti s svojim begom, bi bil gotovo ostal v Ložnici, četudi bi ga bili ubili.

„Zakaj si ušel mojstru? Povej, zakaj?“ je nadaljevala mati z bridkim glasom.

„Mama . . . jaz nisem mogel . . . nisem mogel ostati več!“ je zaplakal deček. „Tisti pomočnik Roger me je skoro ubil . . . Verjemite mi, mama, jaz nisem mogel več . . . odpustite mi!“

„Nikar ne joči!“ ga je tolažila Kosmovka — tako bolešno ji je bilo pri srcu, ko je videla sina jokati, ko je zrla v njegov blede, izhujšani obraz in na njegovo raztrgano obleko. „Pojdi z mano domov!“

V tem je prišla tudi Minica in vsi trije so se odpravili proti domu. Med potom je pripovedoval Jernejček, kako grenko se mu je godilo v tujini, kako neusmiljeno je ravnal Roger ž njim. Mati mu je verjela vse, saj je vedela, da se Jernejček ne laže, ker je bil vedno odkritosrčen. Vsa ogorčena je bila, ko je čula o brezsrčnosti pomočnika Rogerja. —

Jernejček je bil zopet doma med svojimi dragimi, ki so mu stregli ljubeznivo in skrbljivo. Celó Tone je bil tako prijazen z njim kot nikdar v prejšnjih časih... Kako srečen je bil po dolegi blodnji in trpljenju — pod rodnim krovom tisto noč. Vse se je smehljalo okrog njega, vse ga je ljubilo in on je ljubil vse. — —

Blažen smehljaj mu je drhtel okrog usten, ko je sanjal po dolgem času sladko, tako prijetno...

XII.

Drugi dan se je pripeljal Mornik s prvim vlakom. Kosmovka ga je čakala na kolodvoru in po prisrčnem pozdravu sta odšla proti Kosmovini. Jernejček je sedel ravno za mizo, ko sta vstopila. Rdečica je oblila njegova lica, ko je zagledal svojega mojstra.

Kosmovka je že med potom povedala vzrok njegovega bega. Mornik je bil ves razjarjen nad sirovostjo svojega pomočnika.

„Takoj, ko pridem domov, ga spodim!“ je zagotavljal. — „Ta živina... ta lopov!“

Sedaj se je pa bližal dečku in ga prijazno povpraševal:

„Kako se počutiš? — Zakaj mi nisi povedal, kaj je delal Roger s tabo? Takoj bi ga bil izgnal iz hiše, kakor gotovo ga bom, ko prideva nazaj! Saj boš šel z mano nazaj, kajneda?“

Deček je prikimal — in še tisto popoldne se je odpeljal z Mornikom proti Beljaku... Večer se je že bližal, ko sta stopila k Mornikovi hiši. Tedaj pa jima je pritekla naproti Elica. Vsa radostna je prišla Jernejčka za roko in kramljala:

„Kaj si vendar prišel nazaj? Papa so rekli, da si pobegnil; toda jaz sem vedela, da nisi. Kajne, da nisi?“...

Roger je temno pogledal dečka, ko je stopil z mojstrom v sobo. Mornik je šel k njemu in mu je govoril osorno nekaj, česar pa Jernejček ni razumel. — Pomočnik se je obrnil vstran in šel iz sobe. — Še tisto noč je izginil za vselej...

Mornik si je preskrbel novega pomočnika, ki je bil ves drugačen nego Roger. Kmalu je postal Jernejček njegov prijatelj in smejal se je njegovim dovtipom, ki so bili taki, da so pograbili vsacega pusteža. — Ves dan sta se šalila, pomočnik in učenec, pri delu in še celo zvečer si nista dala miru.

Tako je začel Jernejček novo življenje, vse veselo in prijetno; le včasih se ga je lotilo domotožje — toda le za hip. Vedel je, da mora ostati v tujini — in kmalu je bil zopet ves zadovoljen in vesel...

In zdaj? — — —

Če prideš slučajno v Ložnico, oglasi se pri mladem krojaškem mojstru Jerneju Kosmu. Postregel ti bo izvrstno, zlasti njegova živahna žena Ela. Dobro se boš počutil v tej hiši — vse bo veselo okrog tebe in v tebi. — Le če boš vprašal po nekdanjem gospodarju te hiše, po Morniku, bosta za hip utihnila mož in žena . . . „Tri leta že počiva v hladnem grobu“, ti bo odvrnil Kosem žalostno. —

Morebiti ti pride na misel Roger . . . Tudi o tem vesta nekaj. „Neko zimo je zmrznil nekje na Štajerskem, ko se je vračal pijan domov“, ti bodeta pripovedovala in iz njunega pripovedovanja boš spoznal, da jima je žal za njim.

Nazadnje boš še vprašal po Kosmovi teti, po Minici, po Tonetu. — Ves srečen ti bo pripovedoval mojster Kosem, da se je Minica omožila s pridnim in dobrim železničarjem; brat Tone pa gospodari z največjo pridnostjo in razumnostjo na domu. Siva Kosmova mati je pa vsa blažena in noč in dan hvali dobrega Boga, da je podelil njenim otrokom toliko sreče, toliko blagoslova . . .

Poln zadovoljnosti boš šel iz prijazne hiše in še dolgo boš mislil na Elico, na Jernejčka Kosma iz Kranjske gore . . .

Cvetko Slavin.

Stara hruška.

I.

Ponekod imajo navado, da ob znamenitih spominskih dnevih zasajajo drevesca, ki naj bi še v poznih rodovih hranila spomin na dotični dogodek.

Tudi pri nas imamo staro napoltrhleno hruško, ki jo še zdaj radi imenujemo po stari materi. Stara je že, stara, bogve koliko sto let. Razpokana in razdrapana je njena skorja, ker jo je razjedel časa zob, razpral dež in razdejal zimski vihar. Pri strani ji manjka že precejšen kos debla; naredila se je tam luknja, v kateri se nabira rodovitna, črna prst. Tako trohni polagoma.

Vendar pa stoji še dosti trdno. Na široko je namreč razpregla in razlegnila v mladostnih časih svoje korenine, da je niso mogli omajati viharji in nevihte.

Daleč na okrog je pa razprostrla tudi svoje mogočne veje, ki so zdaj že tupatam napsuše, ter je tako napravila hladilno senco, prijetno zavetišče pred pekočimi solnčnimi žarki.

Že v otročjih letih se mi je prikupila — s sadjem seveda najbolj. Kdo ne pozna sladkih diševk, tistih podolgasto okroglih, temno zelenih,